

Prikaz knjige: Alzheimerova demencija – od dijagnostike do zdravstvene skrbi kroz ustanove za zdravstvenu njegu

Book review: Alzheimer's Dementia – From Diagnosis to Health Care Through Nursing Institutions

Željka Ostović^{1,2}

¹ Medicinska škola Bjelovar, Poljana dr. Franje Tuđmana 8, 43 000 Bjelovar, Hrvatska, zeljkaostovic@gmail.com

² Alma Mater Europaea University – ECM, Slovenska ulica 17, 2 000, Maribor, Slovenija (PhD student), zeljka.ostovic@almamater.si

Primljeno / Received April 10th 2025 / 10. travnja 2025.;

Prihvaćeno / Accepted May 15th 2025 / 15. svibnja 2025.;

Autor za korespondenciju/Corresponding author: Željka Ostović, mag. med. techn., Medicinska škola Bjelovar, Poljana dr. Franje Tuđmana 8, 43 000 Bjelovar, Hrvatska, e-mail: zeljkaostovic@gmail.com, zeljka.ostovic@almamater.si, mob: +385916186837

Alzheimerova bolest progresivna je neurodegenerativna bolest koja uzrokuje postepeno propadanje moždanih stanica, što dovodi do gubitka pamćenja, slabljenja kognitivnih funkcija i promjena u ponašanju. Riječ je o najčešćem obliku demencije koji čini 60 – 70 % svih slučajeva. Simptomi se razvijaju postupno, a kako bolest napreduje, značajno utječu na svakodnevni život oboljelih i njihovih njegovatelja [1].

Prema podacima Svjetske zdravstvene organizacije (SZO), diljem svijeta s demencijom živi oko 50 milijuna ljudi, a očekuje se da će se taj broj utrostručiti do 2050. godine. U Hrvatskoj je trenutno više od 80 000 osoba koje boluju od demencije, a većina njih ima Alzheimerovu bolest. S obzirom na produljenje životnog vijeka, broj oboljelih u Hrvatskoj i globalno nastaviti će rasti, što Alzheimerovu bolest čini jednim od najvećih javnozdravstvenih izazova suvremenog društva [1].

Prema podacima GDO-a (Globalni opservatorij za demenciju), trenutno više od 55,2 milijuna ljudi u svijetu živi s demencijom, a očekuje se daljnji porast broja oboljelih zbog produljenja životnog vijeka i rastuće prevalencije kroničnih neurodegenerativnih bolesti. Alzheimerova bolest i ostali oblici demencije predstavljali su sedmi vodeći uzrok smrtnosti u svijetu 2019. godine, čime se potvrđuje njihov značajan javnozdravstveni utjecaj. Osim medicinskih i socijalnih izazova, demencija nosi i značajne ekonomske posljedice, pri čemu je ukupni globalni društveni trošak demencije u 2019. godini procijenjen na 1,3 trilijuna američkih dolara [2].

U kontekstu sve izraženijih demografskih promjena i povećanih potreba za specijaliziranom skrbi, GDO omogućuje jačanje kapaciteta zdravstvenih sustava, razvoj politika prilagođenih potrebama oboljelih i njihovih obitelji te poboljšanje strategija prevencije i liječenja.

Ovi podaci ističu hitnu potrebu za globalnim, multidisciplinarnim pristupom u upravljanju demencijom kako bi se

unaprijedila kvaliteta života oboljelih i smanjilo opterećenje zdravstvenih i socijalnih sustava [2].

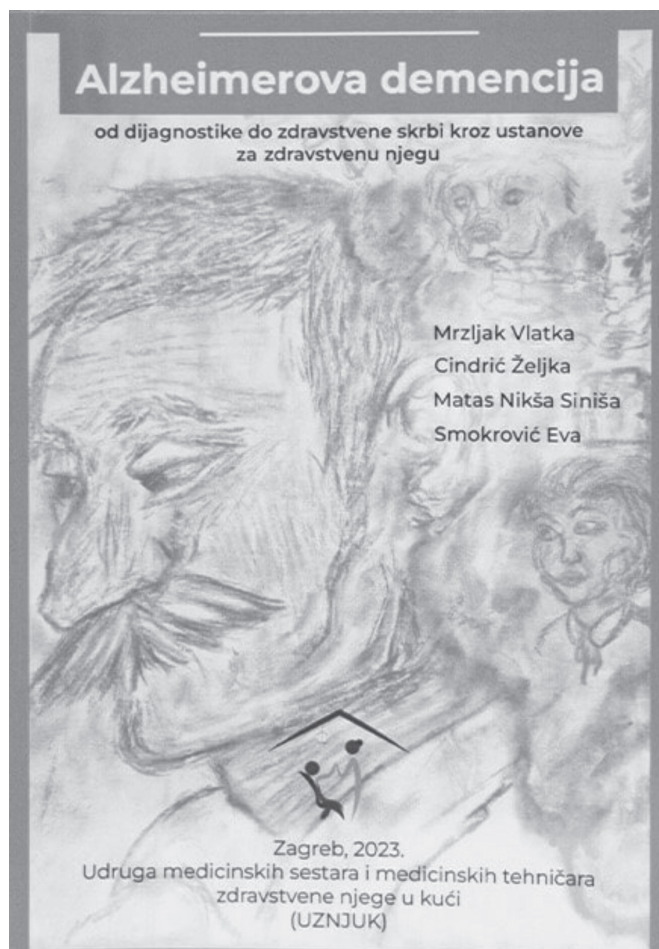
Knjiga *Alzheimerova demencija – od dijagnostike do zdravstvene skrbi kroz ustanove za zdravstvenu njegu* izdana 2023. godine pod okriljem Udruge medicinskih sestara i medicinskih tehničara zdravstvene njege u kući (UZNJUK), predstavlja vrijedan doprinos literaturi o demenciji, s posebnim naglaskom na Alzheimerovu bolest kao najčešći oblik demencije.

Autori Vlatka Mrzljak, dipl. med. techn., univ. mag. admin. sanit., Željka Cindrić, mag. med. techn., Nikša Siniša Matas, mag. med. techn. i dr. sc. Eva Smokrović, mag. med. techn. ovom knjigom daju multidisciplinarni i praktično primjenjiv uvid u sve aspekte skrbi za osobe oboljele od Alzheimerove bolesti.

Znanstvenim člancima i praktičnim smjernicama autori pružaju stručnu potporu zdravstvenim djelatnicima, njegovateljima i obiteljima oboljelih, omogućujući bolje razumijevanje bolesti, njezinu dijagnostiku, izazove u njezi te suvremene pristupe u liječenju i palijativnoj skrbi.

Ova knjiga nastala je kao odgovor na produljenje životnog vijeka i sve veću zastupljenost starije populacije, uključujući i populaciju Republike Hrvatske. Autori su prepoznali da svake godine više od 225 000 ljudi u svijetu razvije demenciju, što znači da svake tri minute jedna osoba dobije dijagnozu. Glavni motiv za pisanje knjige bio je osluškivanje potreba medicinskih sestara i tehničara koji skrbu o osobama oboljelima od demencije te potreba i pitanja članova obitelji – neformalnih njegovatelja, koji 24 sata dnevno brinu o svojim najmilijima oboljelima od nekog oblika demencije.

Svrha je knjige pretočiti postojeća znanja o demenciji u dostupan alat, zajedno s prijedlozima rješenja i konkretnim uputama. Iako je napisana stručno i prvenstveno je namijenjena zdravstvenim djelatnicima, autori se koriste jedno-

SLIKA 1. Alzheimerova demencija – od dijagnostike do zdravstvene skrbi kroz ustanove za zdravstvenu njegu – osvrt na knjigu. Izdavač: Udruga medicinskih sestara i medicinskih tehničara zdravstvene njege u kući (UZNJUK). Godina izdanja: 2023. ISBN: 978-953-50554-0-2. Broj stranica: 208.

stavnim i konkretnim rječnikom da bi bila razumljiva i osobama koje nisu zdravstvenog profila, prvenstveno članovima obitelji i neformalnim njegovateljima.

Cilj je knjige olakšati svakodnevnu brigu o oboljelima, pružajući odgovore na pitanja što, kako i kada činiti kako bi suživot s osobom oboljelim od Alzheimerove bolesti (koja čini od 60 % do 80 % slučajeva demencije) bio lakši. Autori se nadaju da će knjiga pomoći i zdravstvenom i nezdravstvenom osoblju, ne samo u boljem razumijevanju bolesti već i u razvoju kvalitetnije skrbi i osiguravanju veće kvalitete života za oboljele i njihove njegovatelje.

U knjizi se navodi sljedeće: „Skrb za osobu s Alzheimerovom demencijom nije samo medicinsko pitanje, već i emocionalni, etički i društveni izazov.“

Strukturu knjige čini trinaest znanstvenih članaka koji detaljno obrađuju ključne aspekte Alzheimerove demencije. U fokusu su dijagnostika i rana detekcija demencije, uloga medicinske sestre u zdravstvenoj njezi oboljelih, komunikacija s osobama oboljelim od Alzheimerove demencije, fizikalna terapija i rehabilitacija, palijativna skrb i validacijski pristup, kao i menadžment skrbi i podrška obiteljima i nje-

govateljima. Također, jedno od važnih poglavlja posvećeno je utjecaju pandemije COVID-19 na osobe oboljele od demencije, ističući izazove s kojima su se suočavali zdravstveni djelatnici i obitelji oboljelih tijekom kriznih razdoblja. Posebna pažnja posvećena je problematici komunikacije jer gubitak kognitivnih funkcija otežava verbalnu i neverbalnu interakciju s oboljelima.

Autori nude konkretne preporuke za olakšavanje komunikacije, poput korištenja kratkih i jasnih rečenica, sporog govora i smirenog tona, čime se smanjuje anksioznost oboljelih i omogućuje bolje razumijevanje. Ističe se i potreba za osiguravanjem dostojanstva i kvalitete života oboljelih, uz isticanje multidisciplinarnog pristupa koji uključuje medicinske sestre, liječnike, fizioterapeute i psihologe u cilju pružanja što kvalitetnije skrbi.

Iako je knjiga prvenstveno namijenjena zdravstvenim djelatnicima, autori su se trudili pisati jasnim i razumljivim jezikom kako bi sadržaj bio dostupan i neformalnim njegovateljima te članovima obitelji oboljelih. Osim medicinskih aspekata, u knjizi se ističu i psihosocijalni elementi njege, pružajući smjernice koje pomažu obiteljima da bolje razumiju bolest, prilagode se njezinu napredovanju i očuvaju emocionalnu stabilnost. U svim se člancima provlače ključne teme kao što su: važnost individualiziranog pristupa skrbi, uvažavanje dostojanstva i ljudskih prava oboljelih, potreba za kontinuiranom edukacijom i podrškom njegovatelja, značaj verbalne i neverbalne komunikacije te multidisciplinarni pristup zbrinjavanju osoba s demencijom.

Autori ističu da je demencija progresivna i degenerativna bolest koja zahtijeva kontinuirano prilagođavanje skrbi potrebama bolesnika. Također navode da obitelj čini značajan resurs u skrbi te da je suradnički i integrirani pristup, usmjeren na bolesnika i njegovu obitelj, okosnica dobre sestrinske prakse.

Na temelju pročitanih isječaka, knjiga se čini sveobuhvatnim i praktičnim vodičem za sve one koji se susreću s Alzheimerovom demencijom. Njezina snaga leži u kombinaciji stručnog znanja i jednostavnog jezika, što je čini dostupnom širokom krugu čitatelja.

Obilje konkretnih primjera i savjeta čini je izuzetno korisnom za svakodnevnu praksu njege. Naglasak na ljudskim pravima i dostojanstvu oboljelih, kao i razmatranje socijalnih i psiholoških aspekata bolesti, dodatno doprinose njezinoj vrijednosti.

Knjiga Alzheimerova demencija – od dijagnostike do zdravstvene skrbi kroz ustanove za zdravstvenu njegu nije samo stručna literatura nego je vodič i podrška za sve koji se bave ovom bolešću.

Pružajući sveobuhvatne informacije, praktične savjete i smjernice utemeljene na stručnom znanju, ova knjiga ima potencijal značajno olakšati nošenje s izazovima koje donosi Alzheimerova bolest te doprinijeti boljoj kvaliteti života oboljelih i njihovih njegovatelja.

Naglasak na holističkom pristupu skrbi i uvažavanju individualnih potreba čini je relevantnim i suvremenim izvorom u području demencija. S obzirom na rastući broj oboljelih, ovakva je literatura nužna za podizanje svijesti i osiguravanje kvalitetnije skrbi.

Preporučuje se svima onima koji žele bolje razumjeti Alzheimerovu bolest i izazove koje ona nosi.

Author declares no conflict of interest.

Nema sukoba interesa.

Literatura / References

- [1] World Health Organization. Dementia [internet]. Geneva: World Health Organization; 2025 Mar 15 [preuzeto: 17. ožujka 2025.]. Dostupno na: <https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/dementia>
- [2] World Health Organization. Global Dementia Observatory (GDO) [internet]. Geneva: World Health Organization; 2025 Mar 15 [preuzeto: 17. ožujka 2025.]. Dostupno na: <https://www.who.int/data/gho/data/themes/global-dementia-observatory-gdo>